

ERVAH'IN SESSİZLİĞİ

ARŞ. GÖR. NURİ ÇİÇEK

*Bazı mezarlar toprağa kazılır.
Bazıları zamana.
Hangisinin daha derin olduğunu
yıllar söyler.*

Bazı manzaralar insana yaşadığını hatırlatır. Bazıları ise ölümlü olduğunu.

Geçenlerde gün batımına yakın bir vakitte Ervah Mezarlığı'nın yanından geçiyordum. Şehrin uğultusu geride kalmış, akşamın sessizliği yavaş yavaş toprağın üzerine inmeye başlamıştı. Mezarlığın içindeki ağaçlar rüzgârla hafifçe sallanıyor, gölgeler taşların arasına doğru uzuyordu. Uzakta hayat bütün hareketliliğiyle devam ediyordu. İnsanlar evlerine dönüyor, çocuklar oynuyor, araçlar gelip geçiyordu. Burada ise başka bir sükûnet vardı. Sanki zaman aynı akıyor, aynı hızla ilerlemiyordu. İnsan mezarlıkların önünden geçerken yalnızca ölüleri düşünmez. Kendisini de düşünmeye başlar.

Belki Ervah isminin insanda bıraktığı duygu da bundan kaynaklanıyor. Ervah, ruhlar demek. Bu isim, mezarlığı yalnızca bir defin yeri olmaktan çıkarıyor. İnsan burada yalnızca toprağın

altındakileri değil, geride kalan izleri de hissediyor. Her mezar taşı tamamlanmış bir hayatın son cümlesi gibi duruyor. Bir zamanlar bu şehirde yürümüş, konuşmuş, sevinmiş, üzülmüş insanların bugün birkaç satırlık bir yazıyla hatırlanıyor olması insanı ister istemez aynı soruya götürüyor:

Ölüm nedir?

Bu soru ilk bakışta yalnızca insanla ilgili görünür. Çünkü ölüm denildiğinde akla önce insan gelir. Fakat biraz daha düşününce mesele yalnızca insan hayatıyla sınırlı kalmıyor. İnsan gibi kurumların da bir ömrü olduğunu fark ediyoruz. Tam da bu yüzden Ervah'ın sessizliği içinde dolaşırken aklıma başka bir soru geldi:

Kurumlar da ölür mü?

İlk anda buna hayır demek istiyor insan. Çünkü kurumların binaları vardır, tabelaları vardır, makamları vardır. İnsanlar değişse de kurumların yaşamaya devam ettiği düşünülür. Oysa biraz yakından bakıldığında bunun o kadar da basit olmadığı görülür. Çünkü insanı yalnızca bedeni yaşatmadığı gibi kurumları da yalnızca duvarları yaşatmaz.

Belki kurumlar insanlar gibi ölmez.

Belki onlar kuruyup giden bir ırmak gibi sessizce çekilir.

Aksaray'ın içinden geçen Ulırmak geliyor aklıma. Bir zamanlar hayat taşıyan bir suyun bugün geride bıraktığı izler gibi. Yatağı durur. Hatırası durur. İnsan burada bir zamanlar suyun aktığını bilir. Fakat suyun kendisi artık yoktur. Bazı kurumların hikâyesi de buna benzer. Yapıları ayakta, isimleri yerindedir, hatta kalabalıkları bile vardır. Ama onları canlı tutan ruh yavaş yavaş çekilmeye başlamıştır.

Bu yüzden Zinciriye Medresesi'ne her baktığımda yalnızca bir yapı görmüyorum. Bir zamanlar ilmin, düşüncenin ve hikmetin dolaştığı koridorları düşünüyorum. Taşlar yerinde duruyor. Kapılar hâlâ açık. Fakat bir medreseyi medrese yapan yalnızca taşları değildi. Tıpkı bir kurumu kurum yapanın yalnızca binası olmadığı gibi. Yapı kalabilir. İsim kalabilir. Fakat ruh çekildiğinde geriye bazen yalnızca hatıra kalır.

Belki de kurumların ölümü tam olarak budur.

Bir günde olmaz.

Sessizce olur.

Önce hafızaları zayıflar.

Sonra ilkeleri.

Sonra hakikate olan bağlılıkları.

İnsanlar bunu hemen fark etmez. Çünkü çürüme gürültüyle başlamaz. Sessizlikle başlar. Önce emek görünmez olur. Sonra liyakat konuşulmaz olur. Ardından yanlışlar sorgulanmaz olur. Bir süre sonra da insanlar çalışmanın değil,

yakın olmanın daha belirleyici olduğuna inanmaya başlar.

İşte o zaman kurum yaşamaya devam ediyor gibi görünür; fakat içinden geçen hayat çekilmeye başlamıştır.

Bunu düşündükçe kendi hayatıma da dönüp bakıyorum.

Ne bir paye biriktirebildim ne de bir payenin peşinden koştum. En doğruya ulaşma gayretinden başka büyük bir sermayem olmadı. Düşünceden başka bir zenginliğim olmadı. Fakat düşüncenin alkıştan daha az değer gördüğü zamanlarda bunun kolay olmadığını da biliyorum.

Bugün öyle bir çağdayız ki insanlar bazen fikirleriyle değil, gölgeleriyle tanınıyor. Söyledikleriyle değil, hangi çevrede durduklarıyla değerlendiriliyor. Hakikatin ağırlığından çok makamların gölgesi konuşuyor. İnsanların dilce çoğalıp vicdanca sustuğu zamanlar bunlar. Böyle dönemlerde doğruyu aramak çoğu zaman kalabalığa karışmaktan değil, gerektiğinde yalnız kalabilmekten geçiyor.

Oysa gölge büyüdükçe insan büyümüyor.

Makam yükseldikçe değer artmıyor.

Kurumlar genişledikçe hakikat çoğalmıyor.

Asıl mesele insanın hangi yükseklikte durduğu değil, yükseldiğinde neyi koruyabildiğidir.

Güneş batarken Ervah'ın üzerine uzun gölgeler düşüyordu. Şehrin ışıkları yavaş yavaş yanmaya başlamıştı. O an anladım ki ölüm yalnızca toprağın altında başlamıyor. İnsan hakikatten uzaklaştığında da bir şeyler ölüyor. Kurumlar vicdanlarını kaybettiğinde de.

Fakat yine de umut var.

Çünkü nasıl ki kuruyan toprağa yeniden su ulaşabiliyorsa, hafızasını kaybeden kurumlar da yeniden kendilerini hatırlayabilir. İnsan da...

Belki bütün mesele budur.

Günün sonunda geriye ne kadar yükseldiğimiz değil, neyi ayakta tutabildiğimiz kalıyor...